

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Uredništvo v Alojzijeвиšču, upravništvo v Marijanišču.

Gregorianski koral,

njegov postanek, razvoj in uporaba.

(Po svojih predavanjih na poučnem tečaju v Ljubljani spisal dr. Jos. Mantuani.)

Panes stojimo gledé cerkvenega petja, osobito pa gledé korala pod vtiskom papeževega „motu proprio“. Ta okrožnica je za katoliško cerkveno petje velikega pomena, četudi sedaj marsikomu dela preglavico. Njena podlaga sega po zgodovinskih koreninah in stoji na temelju resnega in dolgotrajnega učenjaškega in umetniškega dela. Njen namen je, poživiti katoliško liturgijo na polju glasbe s pomočjo tistih napevov, ki so bili zloženi v dōbah globoke, istinite vernosti. Zato želi sv. Oče, da se poprime katoliški svet korala v onih oblikah, ki so izraz srčnočutne vernosti, ker naj tudi petje pomaga izvrševati namen, da se versko ošibeli, deloma celō propali svet pomladi v Kristu. Kaj se to pravi? Ali naj se začnemo baviti izključno le s koralom in naj ga prepevamo dan in noč, roke križem držé, da se pomladimo v Kristu? Ne, to dandanes ni mogoče, in zatō tega ne zahteva in ne želi sv. Oče, ampak to je njegov namen, da se cerkveno petje prepoji po umetniškem potu s prvodobno vernostjo in cerkveno resnostjo.

Vsakemu izmed Vas pripada torej visoka kulturna naloga, vsak je v tem smislu misijonar, vsak ima pred seboj idealne cilje, vzvišeno delo.

Da se tega prav zavemo, se je treba ozreti po zgodovinski podlagi korala. Spoznali bomo, da imamo v njem sila starodavne in častitljive kulturne ostanke, ki nam jih daje cerkev v ohranitev in gojitev. Umetniške starine od trdih snovi spravljamo dandanes v lepa poslopja, ki jih imenujemo muzeje. Zakaj neki? Zatō, da imamo za nova dela dobre stare uzorce. In stari koral? Tudi ta je nedosegljiv vzorec dobrega cerkvenega petja.

Pregledali bomo torej ob kratkem, 1.) kako da je nastal gregorianski koral, 2.) kako se je razvijal in 3.) kako so ga uporabljali v raznih dōbah.

Najprej še opazko o imenu: koral.

Prikrojena je ta beseda po latinskem izrazu: (cantus) „choralis“, to je: korno petje. Imé ni še zelo staro. Prišlo je v rabo šele v 2. polovici 14. veka, takrat, ko se je začelo udomačevati v cerkvi večglasno petje, ki se je izvajalo v cerkveni ladji in pozneje na glasbenem koru, večjidel od laikov. Kajti beseda „kor“ (chorus) znači zbor duhovnikov in pa mesto, kjer se snidejo, to je prezbitarij. „Koral“ je torej petje, ki ga rabi duhovniški zbor, ali pa posamezen duhovnik v koru, ali z drugo besedo v prezbitariju. Latinski izraz „choralis“ se rabi v zvezi s petjem prvič — kolikor je bilo mogoče dosedaj dognati — v Ardaških statutih (Statuta Ardacensia) l. 1356. (Ducange, Glossarium). Ker pa imenujejo protestantje večglasne, lahne, homofonne skladbe za ljudsko petje tudi „koral“, prideli so glasbeniki pristnemu koralu v določilo še besedo „gregorianski“, da se loči od protestantovskega pojma. Prvega razločka (med kornim in drugim petjem) seveda ni bilo treba delati, dokler se petje v koru in izven kora ni še načelno ločilo; in razlike med gregorianskim in protestantskim koralom do reformacije tudi ni bilo treba poudarjati. Pri protestantih obstoja sploh imé „koral“ po krivici: kajti niti po bistvu njihovo petje ni koral, niti po kraju, kjer se poje, ker protestantska cerkev ne pozna petja duhovniškega zbora v cerkvi in tudi nima zanj potrebnega prostora.

Sedaj pa pogledjmo zgodovino tega petja v duhovniškem koru.

V tem oziru so nazori še različni. Dandanes si stojita nasproti dve teoriji: eni pravijo, da je prišlo petje iz jeruzalemskega templja in iz judovskih sinagog v krščansko cerkev, drugi pa trdijo, da je dobila Kristova cerkev svoje petje (t. j. glasbo) od poganskih Grkov in Rimcev.

To vprašanje je za nas velikega kulturno-zgodovinskega pomena. Ž njim so se bavili razni učenjaki, pa so vso stvar, kot se meni vidi, s svojimi nasprotstvi temeljito zmedli.

Tu je treba široke kulturno-zgodovinske podlage in na tej moramo razpravljati, ne pa samo s pomočjo glasbene in politične zgodovine iskati razvoja cerkvenega petja.

Gotovo je, da so prinesli najprvi kristjani, ki so izšli iz judovstva, svoje petje s seboj v novo cerkev. Saj so imeli isto podlago v svetem pismu, kot Judje. Da so prepevali bibliške psalme vemo iz Dejanja apostolov (4, 24, 25) in iz pisem sv. Pavla (Kološ. 3, 16 in Efež. 5, 19). Izraz „duhovne pesni“, ki ga rabi sv. Pavel v obeh pismih, pa pomeni „navdihnjene“ pesni $\psi\delta\alpha\iota\ \pi\iota\sigma\mu\alpha\tau\iota\kappa\alpha\iota$), nasproti pisanim psalmom in bibličnim pesnim.

Nad to je pa prepevanje psalmov bilo liturgično posebno v sinagogah. Kajti za prvotno obliko krščanskega bogoslužja je dala gotovo sinagoga vzorec, ne pa liturgija osrednjega templja jeruzalemskega (Vigouroux, Les synagogues au temps de Jésus Christ v: Mélanges bibliques, 1882. — Duchesne, Origines du culte chrétien (1903) p. 46 nsl. — Bäumer, Geschichte des Breviers, 1895, p. 37 nsl.) Kajti bistveni deli krščanskega bogoslužja v prvem času, namreč: berilo, homilija ali nagovor in molitev s petjem so bili tudi v sinagogni liturgiji v navadi.

(7)

Kristus sam se je držal tega obreda pri zadnji večerji, vsaj v glavnih potezah in je prepeval svetopisemske pesmi z apostoli.

Nedvomno je tudi, da so prišli s teksti tudi napevi iz sinagog v prve krščanske verske zveze.

A pri tem je pa vendarle treba globlje poseči in pomisliti, 1.) kaki da so bili ti napevi, kaki so mogli in morali biti, in pa 2.) koliko časa so bili v veljavi.

Pri tem moramo zastaviti tudi še nadaljno in osnovno vprašanje: Ali je bila hebrejska glasba narodno svojstvo ali ne?

To vprašanje je zanikati na celi črti. Zakaj?

Iz zgodovine vemo, da so bili Hebrejci pod različnimi vplivi, predno so dobili božje zapovedi. Kot nomadje so prišli z raznimi narodi v dotiko, in tedaj se je Hebrejcev rado kaj prijelo. Zato je Abraham zbežal iz Harana, da je mogel obdržati vero v enega in pravega Boga. Njegova potomeca Izak in Jakop sta tudi ostala nomada in ohranila vero. Posebnega pomena zanje je bilo približno 400 letno bivanje v Egiptu. Takrat so prišli prvokrat pod odločen vpliv kulturno in duševno sila razvitih Egipčanov.

Pri teh je bila glasba zelo v čisljih; bila je tudi umetniško dovršena in teoretično urejena. To vemo v prvi vrsti od Platona, grškega modrijana, kateri v svojem spisu o postavah (*Nóμοι*, II., 656 in VII., 799. Izdaja Teubner-Hermann, stran 40 nsl. in 212 nsl.) silno hvali egiptovsko zborna petje, tako glede na melodije, kakor tudi na ritem in pravi naravnost, da moramo občudovati Egipčane, ker so take napeve izumili, da so ljudi krotili in čistili njihove naravne strasti. Učeni Grk vsklikne: „To mora biti božje delo, ali pa delo kakega od boga navdihnjenega človeka.“ Tudi Pythagoras, grški modrijan, je bival 22 let v Egiptu, je postal tam član tebenskega duhovniškega zbora († c. 500 pred Kr.). Tam se je učil petja in instrumentalne glasbe. — In oba moža, Platon in Pythagoras, sta, povrnivša se v grško domovino, se bavila z glasbo, posebno teoretično. Platon je postavil 2 sestava, in Pythagoras je oče nove glasbeno-akustične teorije. Ni težko nganiti, na kateri podlagi da sloni njijina nčenost. Grški zgodovinar Herodot († 408 pred Kr.) je bil tudi sam v Egiptu in trdi (II., 79), da pojó Egipčani samo svoje domače pesni. Zato se čudi, da je čul ondi Linovo pesem, koje napev mu je bil od doma sem znan. In takih prič imamo še več, n. pr. Diodorus Siculus, Plutarch i. dr.

Klemens Aleksandrijski pravi, da so imeli egiptovski svečeniki 42 tajnih knjig, med temi 2 knjigi „peveca“, torej zbirko bogoslužnih pesni. To potrjuje tudi zgodovinarji, ki se bavijo z Egipčani (Rosellini, *Description de l'Egypte*, II., 91 nsl. Wiedemann A., *Die Religion der alten Aegypter*, str. 93 nsl.).

In sedaj privzamemo k tem navedenim pričam tudi še zgodovinsko resnico, da je bilo Egipčanovo življenje urejeno na podlagi bogoslužja, kot spričuje Platon, in naposled dejstvo, da se Judje vsaki dobi, vsaki kulturi n vsaki narodnosti sila hitro prilagodijo, in ne bomo se čudili, če vidimo,

da so Judje malone vso svojo kulturo, torej tudi glasbo prinesli s seboj iz Egipta.

V čem se to razodeva?

Po besedah sv. Štefana, prvega mučenika, ki jih je govoril zbranim Judom (Dejanje apost., 7, 22), je bil Mozes „poučen v vsej modrosti Egipčanov“. Svečenik Manetho sporoča v svoji zgodovini celo staro egiptovsko tradicijo, katera trdi o Mozesu, da je bil duhovnik v Heliopoli in da mu je bilo takrat imé Osarsif (Jos. Flavius, *Ἰστορὶα κατὰ Ἔθνη*; I., 250 in 279. Izdaja Teubner-Naber str. 228 nsl. in 234 nsl.).

Manethova trditev se ne da dokazati. Nedvomno pa je, da se je Mozes učil pri egiptovskih svečeniških vseh predmetov, tudi pesništva in glasbe.

In prva pesen, katero je zapel Bogu v zahvalo za rešitev (Exod., 15, 1 nsl.: *Pojmo Gospodu, kajti slavno se je poveljeval, konja in jezdeca je vrgel v morje itd.*) je zložena popolnoma po staroegiptčanski obliki. Mozes jo je pel z možmi, njegova sestra Mirjam z ženami, nataučno po šegi egiptovski. — Ročna pavka, katero je igrala Mirjam ob tisti priložnosti, je egiptovsko glasbilo. Pihalo „Kazozerâh“ (Num. 10, 2 nsl.), s katerim so Judje klicali ljudstvo vkupe in s katerim so dajali znamenja v odmorih pri službi božji, je tudi iz Egipta prineseno, kot je dokazano. (Weiß, J. *Die musikal. Instrumente im alten Testament*, str. 94. — Greßmann, *Musik und Musikinstrumente im alten Testamente*, str. 30 nsl.).

In dasi je v puščavi izmrl rod, ki ga je Mozes odpeljal iz Egipta, ostalo je vendar tudi pri potomcih ohranjeno, kar so prinesli s seboj iz Egipta.

(Dalje prih.)

Poživimo iznova naše Cecilijino društvo!

(Fr. Ferjančič.)

Ne da se tajiti, da zanimanje za cerkveno glasbo pri nas vedno bolj raste. Tudi „Cerkveni Glasbenik“ si pridobiva zlasti v novejšem času vedno več prijateljev in naročnikov.

Obžalovanja vredno pa je, da se število udov Cecilijinega društva vedno bolj krči. Za ves napredek, ki ga opazujemo na cerkvenoglasbenem polju, gre v prvi vrsti zasluga našemu vrlemu Cecilijinemu društvu. Ako se pa za to društvo ne menijo niti oni, ki se ukvarjajo s cerkveno glasbo, ter se jim ne zdi vredno, da bi kot udje pristopili k temu društvu, kaže to pač malo zavednosti.

Poglejmo za 32 let nazaj, ko je bilo društvo ustanovljeno! S kolikim navdušenjem so takrat pristopali k Cecilijinemu društvu vsi, ki jim je bilo res pri srcuboljšanje cerkvene glasbe! Že na prvem občnem zboru 14. junija l. 1877. je poročal tedanji tajnik, nepozabni gospod Gnježda, da število udov znaša kakih 230 in ustanovnikov 48. Pristavil je pač, da to število sicer ni ravno veliko, a da komur so znane naše razmere, bo zadovoljen tudi s tem začetkom.

In sedaj po 32 letih, koliko pravih, plačujočih udov šteje se naše društvo? Ni me volja, natančneje poizvedovati o tem pri g. tajniku ali blagajniku, ker sem prepričan, da bi bil izid tega preiskovanja za nas naravnost sramoten.

Poudarjam, da kdor je samo na „Cerkveni Glasbenik“ naročen, zaradi tega še ni ud našega društva.

Kdo pa je ud Cecilijinega društva? — § 4. društvenih pravil se glasi: „Ud društva je lahko vsakdo, ki a) po razmerju svojih moči in posredkov deluje za društvene namene, in ki b) plača vsako leto 1 gld. avstr. velj. kot letni donesek. Kdor vrh tega vplača vsaj 10 gld. je ustano. itelj društva.“

Kdor hoče biti torej ud našega društva, mora to prijaviti društvenemu predstojništvu ter plačati vsako leto dve kroni v društvene namene. Zato pa dobi vsak ud „Cerkveni Glasbenik“ za eno krono ceneje, tako da pravzaprav žrtvuje samo eno krono na leto v društvene namene. Vsakdo se lahko prijavi kot ud ter pošlje dotični dve kroni ali društvenemu blagajniku, vlč. g. Viktorju Steska, kn. šk. kancelarju v Ljubljani, ali pa pošlje z naročnino vred upravištvu našega lista pet kron s pripomnjo, da želi kot ud pristopiti k Cecilijinemu društvu.

§ 5. društvenih pravil govori o pravicah društvenih udov: „Vsak ud ima a) pravico do društvenih daril; b) pravico, biti pričujoč pri očitnih govorih in predstavah, vršecih se pri zborih; nadalje pravico, udeleževati se, staviti predloge, naznanjati svoje misli ter glasovati pri društvenih zborih; c) aktivno in pasivno volilno pravico pri društvenih zborih.

Gledé društvenih daril, ki se omenjajo v prvi točki, treba pripomniti, da do sedaj naše društvo — razen v prvih letih — ni moglo udom postreči s posebnimi darili, ker se mora društvo itak vsako leto boriti s precejšnjim deficitom. Upati pa je, da se sčasoma gmolne društvene razmere zboljšajo in tedaj bo društvo rado razveslilo svoje ude s kakim darilom, bodisi s kako primerno knjigo ali skladbo.

Poleg tega ne smemo prezreti tudi duhovnih dobrot, ki jih društvo nudi svojim udom. Rajni dr. Witt je izprosil v Rimu tudi nekatere odpuške, ki jih morejo zadobiti samo udje Cecilijinega društva. Toda o tem prihodnjic.

Za danes izrazim le še iskreno željo, naj se pridruži našemu društvu kolikor mogoče veliko novih udov, da bo moglo društvo sedaj v novem letu še bolj procvitati. Naj bi se pač v vsaki dekaniji hotel kdo nekoliko žrtvovati za društvo ter nabirati udov zlasti med duhovniki, organisti in pevci. Ono malenkost bo pač marsikdo rad žrtvoval v korist Cecilijinemu društvu in v prosep cerkvene glasbe, saj s Cecilijinim društvom stoji in pade cerkvena glasba na Slovenskem.

(Konec pride.)

Missa de Angelis.

(Cod. Vatic. VIII. — In Festis Duplicibus. 5.) Transcriptis organumque comitans Franciscus Kimovec adornavit. Labaci 1908. Sumptibus auctoris.

Kakor hitro je izšel Kyriale v vatikanski izdaji, so prišla na svetlo kmalu nato tudi razna orgelska spremljanja k dotičnim spevom. Omenjam samo dr. Mathiasovo; Springerjevo, Nekesovo in Hornovo. Ti avtorji so priredili orgelsko spremljanje za vseh 18 koralnih maš, dr. Mathias je harmoniziral tudi nameček (cantus ad libitum). Glede orgelskih spremljanj h Kyrialu potemtakem nismo bili v zadregi.

Toda koliko cerkvenih korov po Slovenskem si je nabavilo eno ali drugo zgoraj omenjenih spremljanj? — Meni to ni znano; a mislim, da ne mnogo. Do sedaj so se pri nas koralne maše pele sploh jako redkokrat. Celo po najimunitnejših korih kvečjemu v adventu in postu. Morda se je kak pevovodja tupatam polotil še koralnega „Requiem“-a. Ob slovesnih godovih v cerkvenem letu proizvajati koralno mašo, — to do sedaj pač ni bilo v navadi. In vendar se nahajajo tudi med koralnimi mašami lepote in krasote, ki daleč presegajo marsikaka figuralna dela. Zato bo treba tudi z drugimi in s koralnimi mašami sploh na dan. Kako to pričeti?

V gosp. Kimovčevi glavi se je porodila vrlo praktična misel, prihiteti na pomoč vsem tistim cerkvenim predstojnikom, oziroma organistom, ki si neradi ali težko omislijo spremljanje za cel Kyriale in jim postreči vsaj z eno lepo in ne težko koralno mašo, oziroma z orgelskim spremljanjem k dotični maši. To je zgoraj imenovana „Missa de Angelis“, ki si jo bo gotovo lahko in brez posebnih stroškov naročila vsaka župna cerkev, oziroma vsak organist. (Dobiva se pri gospodu prireditelju v Alojzijevišču in v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani izvod po 1 K 50 vin.)

Harmonizacija je lepa; ni iskana, ampak se naravno razvija in gladko teče. Razen par nedostatkov¹⁾ jo smemo imenovati vseskozi korektno.

Zelo moram pohvaliti gosp. Kimovca, ker je koralne skupine tako natančno označil, da ni treba pevovodju še le iskati, kaj gre skup in kaj ne.

Glede zategunjenja tonov pred pavzami (mora vocis) bi bil za to, da bi se pri besedah, nosečih povdar na predzadnjem zlogu, oba zadnja zloga podaljšala in da bi se dosledno pisali

na takih mestih v transpoziciji mesto dveh osmink dve četrtinki in ne: kakor ima nekočkrat g. Kimovec.

Precejšnje število razveznikov ($\frac{3}{2}$) bi si bil g. Kimovec lahko prihranil, ko bi bil rabil pri Kyrie, Gloria in Credo le 2 $\frac{3}{2}$, kakor je popolnoma umestno rabil pri Sanctusu in Benedictusu 1 $\frac{3}{2}$ in pri Agnusu 1 $\frac{3}{2}$. Gotovo je hotel pri Kyrie, Gloria in Credo ostati zvest V. tonovemu načinu in je zato pri transpoziciji v spodnjo terco rabil 3 $\frac{3}{2}$. (A dosledno bi moral na ta način tudi pri Sanctusu, računajoč s V. oziroma s VI. tonovim načinom, opustiti vsak predznak v začetku sistema in pri Agnusu pisati 2 $\frac{3}{2}$ ter zopet kakor pri prvih treh spevih rabiti $\frac{3}{2}$.)

¹⁾ Postopov, kakor sta sledeča dva str. 3, vrsta 4. med skrajnimi glasovi:

ali str. 5, vrsta 2. pri „facta sunt“, dalje vrsta 5. pri „Pontio Pilato“, str. 6. 3. in 4. vrsta pri „qui ex Patre Filioque“ in zadnja vrsta pri „apostolicam Ecclesiam“, ni mogoče odobravati, ker so dotični postopi v bistvu vendarle vsopredni oktavní, oziroma kvintní, in zato ne najboljši.

Če pregledujemo vatikansko izdajo (Kyriale, Graduale), zapazimo, da so se vporabili le osmeri tonovi načini, ostali štirje: colični, hipocolični, jonični in hipojonični pa radikalno odstranili. Seveda, če se colični etc. spevi transponirajo kvinto nižje in se skoziinskozi rabi predznak $\flat$, potem je stvar umevna. Tudi pri „Missa de Angelis“ se je zvršila ta sicer ne težavna, a vendar slabo izpadla operacija. Glede „Missa de Angelis“ ni dvoma, da ta maša ni lidična oziroma hipolidična, ampak pristno jonična (Kyrie, Gloria in Credo), oziroma hipojonična (Sanctus, Benedictus in Agnus). V sedanji vatikanski izdaji je le transponirana na *F*.

O tej maši je znano, da je ena izmed onih, ki so nastale v poznejšem času. Glede 12 tonovih načinov je pa tudi znana stvar, da govori o njih glasbeni teoretik Glarean v svoji knjigi „Dodecachordon“ (1547). In čeprav jih Glarean omenja še le v 16. stoletju, ne smemo misliti, da so še le takrat nastali. Praktično so se rabili gotovo že mnogo preje. Na zapadu je sploh praksa šla pred teorijo. Ne teoretiki, ampak praktični glasbeniki so kazali pot, po kateri se je glasba razvijala. In to je bila — kar bodi le mimogrede omenjeno — edino prava pot zdravega in uspešnega glasbenega razvoja. Nikoli bi se zapad glasbeno ne bil povspjel tolikanj visoko, če bi bil posnemal orientalce, katerim je bila teorija za vodnico v praksi. Posledica tega je, da so še dandanes tam, kjer so bili pred tisočletji. —

Nekoliko moč pri g. Kimovčevi izdaji to, da nima noben spev razen Gloria napisa in je vsled tega cela partitura nekako slabo pregledna. Kajpada je to tiskarna zagrešila in nima pri tem g. prireditelj nikake krivde. Sicer je tisk razločen in izdaja lična.

Usojam si izraziti le še željo, naj bi ne bilo nobenega cerkvenega kora po Slovenskem, kjer bi se ta koralna maša „Missa de Angelis“ vsaj enkrat na leto ne izvajala. Naj bo ta maša nekak mejnik med staro in novo koralno dobo. Pri zadnjem cerkvenoglasbenem tečaju smo se poslovlili od stare in ravno z izvajanjem te koralne maše „Missa de Angelis“ smo slovesno pričeli novo koralno dobo. Glejmo, da bo nova koralna doba častna za Slovence, in da homo, kakor smo v zadnjih desetletjih storili odločen korak naprej v figuralnem petju, odločno stopali od sedaj naprej tudi na koralnem polju.

Stanko Premrl.

Nove orgle v Vavtvasi.

Postavil gosp. Ivan Milavec iz Ljubljane op. XII., blagoslovljene dne 20. septembra 1908.

Dispozicija je sledeča:

V Manualu:	V Pedalu:
1. Principal 8'	10. Subbas 16'
2. Gamba 8'	11. Pianobas 16'
3. Dolce 8'	12. Bordunbas 8'
4. Cevna flavta 8'	
5. Flavto amabile 8'	1.) Pedalna. 2.) Suboktavna. 3.) Sup. oktavna.
6. Oktava 4'	Zbiralniki:
7. Flavto traverso 4'	1.) Piano. 2.) Mezzo forte. 3.) Forte. 4.) Fortissimo. 5.) Tutti.
8. Superoktava 2'	Sprožniki.
9. Dubleta 2 ² / ₈ '.	

Intonacija je popolno enakomerna, značaj posameznih izpremenov fin, karakterističen; nič kričeečega, nič hrešeečega, vse mirno, vzneseno, pri tem polno in zaokroženo.

Posebno lepa je Gamba, finejša kot pri mnogih drugih mojstrih. Dolce prav mil, mirno vznosljiv. Flavte so ljubke, prijazne. Principal resnoosoren. Oktava in Sup. oktava dajo svit in pri Pleno Dubleta neprekrčuje, kar je posebne važnosti za dostojnost manjših orgel.

Pedal je poln, ne tuleč, vznesen.

Odgovarjanje pnevmatike je točno, registrovanje nad in pod manualom priročno.

Praktična je posebno pedalova tastatura.

Lepa igralna miza je spredaj, in omara orgel okusno, v cerkvi primernem slogu izdelana, iz mehkega, zdravega lesa. Material je fin v cinastih in lesenih spremenih.

Celo delo je solidno in skrbno izvršeno.

Meh je v orglah spodaj in zadostuje tudi pri najpolnejšem igranju. Orgle so krasno, mojstersko dovršeno delo, cena 4.300 K nizka. Prednost mojstra g. Milavca je: milina, fineseja in značaju registrov, natančnost in vestnost v izpeljavi, v celoti pa lep majestetično vznesen učinek. Slovenci smo lahko ponosni na takega umetnika, ki se sme kosati z vsakaterim drugim orglarskim mojstrom.

Novomesto, dne 29. septembra 1908.

Ign. Hladnik.

Dopisi.

Maribor. — (Jubilejna ustanova za izboljšanje dohodkov organistom v lavantinski škofiji.) Na škofjski sinodi l. 1906. je bil tudi govor o pičlih dohodkih organistov v lavantinski škofiji in o vprašanju, kako bi se jim izboljšala njihova plača. Sinodalni sklepi konstitucije v 126. poglavju z napisom „De sustentatione organistarum“ so pokazali kmalu svoj dobrodejni vpliv. Premilostljivi gospod knez in škof so izročili v spoufin na zlati jubilej mašništva sv. očeta Pija X. in na diamantni jubilej vlade cesarja Franca Jožefa I. kn. šk. konsistoriju 5000 K s prošnjo, da se nakupijo obligacije po 200 K ter se določijo vsem župnijam lavantinske škofije, pri katerih organisti nimajo izkazanih 100 K čistega dohodka. Iz fasij dohodkov in potroškov organistove službe je kn. šk. konsistorij razvidel, da je v lavantinski škofiji 25 župnij, pri katerih ne doseže stalni dohodek organistov vsote 100 K. Dne 17. oktobra t. l. je došlo z Dunaja naročenih 25 državnih obveznic, ki so se bile potem razposlale potem kn. šk. dekanjskih uradov obdarovanim župnijam. Velikodušni dar prevzvišenega nadpastirja so sprejele župnije, so sprejeli organisti z velikim veseljem in z vdano hvaležnostjo, katero izražajo pisna in brzojavka, ki prihajajo v Maribor. Dohodki organistov so res pičli. Bog daj, da bi se njihova plača kmalu tako izboljšala, da bi popolnoma utihnilo materialno vprašanje in da bi organisti z vso vneto delati mogli za izboljšanje in povzdigo cerkvene glasbe in cerkvenega petja v lavantinski škofiji! **J. M.**

Listnica uredništva prilog.

Vsled odstopa dosedanjšega velezaslužnega urednika prilog „Cerkvenega Glasbenika“, gosp. Ant. Foersterja sem spodaj podpisani prevzel uredništvo. Z božjo in Vašo pomočjo, gg. skladatelji, upam, da bo mogoče priloge našega lista polniti z dobrim gradivom, z dobrimi in predvsem našim potrebam primernimi skladbami.

Če pregledujem 31 dosedanjih letnikov, vidim v njih nagromadenih obilo najrazličnejših in kar je še največ vredno, — ne malo število izbornih kompozicij. Koliko od teh na stotine objavljenih skladb pa se je do sedaj pri nas tudi že izvajalo, oziroma se še izvaja, na to vprašanje odgovorite gg. organisti! — Da se v dosedanjih prilogah nahajajo samo izbrani, samo vzorni glasbeni komadi, tega sicer ne morem trditi; a res pa je, da spe prav mnoge zelo lepe skladbe v prilogah „Cerkvenega Glasbenika“ spanje pravičnega, ker ni nikogar, ki bi se zanje zmenil in jih obudil v življenje.

Dve stvari si usojam povdarjati ob nastopu uredništva prilog „Cerkvenega Glasbenika“. Prvič skrbimo, da bodo naše priloge objavljale le najboljše in najizbranejše gradivo. Priloge našega lista ne smejo nikdar in nikoli biti zavetišče za kakršnekoli kompozicijske poizkuse, ampak kraj, kjer bodo našli prostore vedno le zreli sadovi z naših glasbenih vrtov. Drugič pa naj nam bo na tem, da se to, kar se doma dobrega ustvari, ob svojem času tudi praktično uporabi.

Letos bodo prinašale „Cerkveni Glasbenik“-ove priloge introite in komunije za največje praznike v cerkvenem letu (orgelsko spremljanje h tradicionalnemu koralu po vatiškanski izdaji). Prirejava jih z g. Kimovecem. Mislim, da bo s temi mnogim jako ustrezno in se bo tem potem tradicionalni koral še najhitreje razširil po naših krajih, ne že po mestih, ampak tudi po deželi, in bo zopet prišla v navado stara, seveda marsikje že precej dolgo, žal, zanemarjena — praksa, ko so se pevali pri latinskih mašah ne le stalni, ampak tudi vsi izpremenljivi mašni deli: introit, graduale, ofertorij in komunija.

Ko bomo s tem gotovi, pride na vrsto kaj drugega. Manjka nam še to in ono. Nekateri gg. organisti so se že oglasili in svetovali nekaj reči. To se bo na vsak način upoštevalo. Pa tudi sicer prošim vse in vsakega posebej, ki mu je pri sreči naša cerkvena glasba in zlasti naše priloge, da odkrito bodisi v privatnem pisanju, bodisi v dopisu, pisanem za naš list, izrazi svoje tozadevne želje.

Sv. Cecilija pa naj prosí za nas vse, da bi mogli z združenimi močmi in z vstrajno vneto kot cerkveni glasbeniki še veliko storiti v čast božjo.

Stanko Premrl.

Današnjemu listu je pridejana 1. in 2. štev. prilog.

Odgovorni urednik lista **dr. Andrej Karlin.** — Odgovorni urednik glasb. priloge **Stanko Premrl.**
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadržna tiskarna v Ljubljani.